

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ДУДКА УЛЯНА ТЕОДОЗІВНА

УДК 378.6:33–051:004 (043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Хмельницький – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Горбатюк Роман Михайлович,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, професор
кафедри машинознавства і транспорту.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Осадчий Вячеслав Володимирович,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
завідувач кафедри інформатики і кібернетики;

кандидат педагогічних наук

Михасюк Катерина Володимирівна,
Рівненський економіко-технологічний коледж
Національного університету водного господарства
та природокористування, заступник директора з
навчальної роботи.

Захист відбудеться «02» липня 2019 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.145.01 у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за адресою: зала засідань, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії за адресою: вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013; та на сайті академії за адресою: www.kgra.km.ua.

Автореферат розісланий «31» травня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Б. С. Крищук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасне українське суспільство здійснює значні перетворення системи професійної освіти в контексті європейських вимог. Соціально-економічні потреби реформування освітньої галузі викликають потребу посилення вимог до якісної професійної підготовки майбутніх фахівців. Заклади вищої освіти I-II рівня акредитації відіграють важливу роль у підготовці кадрів для економіки нашої держави. Однак нині суттєво посилились вимоги до професійної компетентності таких фахівців та якості їхньої підготовки.

Аграрний сектор є одним із важливих в економіці України. Серед основних його проблем залишається формування ефективної системи забезпечення аграрної галузі конкурентно спроможними кадрами з залученням молодих фахівців. Реалії сьогодення вимагають появи нової генерації економістів-аграріїв, які повинні володіти не тільки глибокими економічними знаннями, але й бути наділені новим економічним мисленням, здатні приймати самостійні професійні рішення, уміти опановувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, що використовуються в роботі економіста, бухгалтера, фінансиста. Окрім того, поява нових комп'ютерних програм у сферах бухгалтерського обліку та економічного аналізу ставить перед майбутніми економістами вимогу в оволодінні відповідними навичками роботи. І, як результат, перед системою вищої освіти постає завдання реформування цілей, змісту та технологій підготовки фахівців економічного профілю для галузей агропромислового комплексу, щоб бути ефективною в сучасних умовах динамічної зміни інформації.

Проте, наукові засади та реалізація інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у процесі підготовки майбутніх економістів агротехнічних коледжів потребує особливої уваги та розробки відповідного педагогічного забезпечення.

Зазначеним проблемам присвячено чимало наукових розробок. Зокрема, *підготовку фахівців економічного профілю* до професійної діяльності, теоретичні підходи до вибору змісту професійної економічної освіти вивчали дослідники: Т. Задорожня, Є. Іванченко, В. Ковальчук, М. Левочко, О. Левчук, І. Міщенко, Л. Отрощенко, К. Румянцева, О. Резунова, Н. Самарук, Л. Служинська та ін. Різними аспектами *підготовки економістів у ЗВО I-II рівнів акредитації* займалися: Р. Бужикова (педагогічні технології професійно орієнтованого навчання студентів), С. Вітер (формування економічної компетентності молодших спеціалістів у процесі фахової підготовки), Н. Житник (організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів економіки), О. Корнійчук (комп'ютерно орієнтована методична система навчання вищої математики), В. Крижанівська (методичні особливості впровадження особистісно зорієнтованих технологій), О. Токарчук (професійна математична компетентність економістів) та ін. Особливий інтерес становлять праці, у яких автори розглядають різні аспекти формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності: Л. Потапкіна (до інноваційної професійної діяльності), В. Різник (до професійної діяльності в процесі вивчення спеціальних дисциплін), В. Стасюк (дослідження компонентів професійної готовності майбутнього економіста в економічній освіті) та ін.

Використання нових інформаційних технологій та комп'ютерної техніки в освіті досліджували В. Биков, М. Головань, Р. Горбатюк, М. Жалдак, М. Кадемія, В. Ключко, Ю. Машбиць, Н. Морзе, Т. Поясок, Ю. Рамський, С. Семеріков, І. Теплицький, Ю. Триус та ін. Різні аспекти *підготовки майбутніх економістів із застосуванням ІКТ* висвітлювали Н. Баловсяк, Н. Болюбаш, С. Горобець, Т. Коваль, К. Кірей, Р. Костенко, Л. Максимова, О. Смілянець, В. Хоменко, О. Яцько та ін.

Таким чином, можна констатувати, що накопичено значний фонд знань з питань формування готовності студентів економічного профілю до професійної діяльності. Проте проблема підготовки майбутніх економістів в агротехнічних коледжах недостатньо досліджена, зокрема не визначено організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з питань підготовки майбутніх економістів було окреслено *суперечності* між:

- вимогами та потребами аграрного сектору економіки щодо якості професійної підготовки фахівців економічних спеціальностей та методичною системою навчання студентів, яка не забезпечує повністю реалізацію компетентнісного підходу навчання;

- соціальним замовленням на підготовку компетентних економістів-аграріїв і недостатнім рівнем готовності фахівців економічного профілю до їхньої практичної професійної діяльності;

- усебічною інформатизацією суспільства, потребою формування інформаційно-технологічної компетентності майбутніх економістів як складника загальнопрофесійної компетентності та недостатнім рівнем використання потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні фахівців економічної сфери.

Наявні суперечності свідчать про невідповідність практики підготовки фахівців завданням, визначеним у Законі України «Про освіту» (2017) та Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), а це потребує розв'язання зазначених проблем. Подолання зазначених суперечностей можливе шляхом формування готовності майбутніх фахівців економічного профілю до професійної діяльності в сучасному інформаційному середовищі засобами ІКТ. Підготовка студентів економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій може сприяти формуванню високого рівня готовності до професійної діяльності, що виражається в умінні вирішувати професійні завдання відповідно до запитів сучасного інформаційного суспільства і вимог, що висувають до економістів аграрного сектору економіки в умовах ринкових відносин. Тому виникла потреба дослідження означеного феномена, осмислення його крізь призму потенційних можливостей ІКТ у процесі підготовки фахівців економічного профілю для аграрної сфери.

Отже, актуальність проблеми, недостатнє теоретичне та методичне її обґрунтування, виявлені суперечності зумовили вибір теми дисертації **«Підготовка майбутніх економістів до професійної діяльності засобами**

інформаційно-комунікаційних технологій».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії «Інновації у виховному процесі ВНЗ» (номер державної реєстрації 0108U002347).

Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол № 13 від 22.12.2015 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 4 від 26.04.2016 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах.

Відповідно до сформульованої мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати стан дослідженості проблеми підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ у психолого-педагогічній літературі та практиці навчання у ЗВО, уточнити й конкретизувати зміст поняття «готовність до професійної діяльності».

2. Удосконалити критерії та показники рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх економістів.

3. Визначити та теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів засобами ІКТ в агротехнічних коледжах.

4. Розробити та експериментально перевірити дієвість структурно-організаційної моделі підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ за визначених організаційно-педагогічних умов.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх економістів в агротехнічних коледжах.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз наукової літератури з проблеми дисертаційного дослідження та нормативних документів – для виявлення категоріального апарату; систематизація, узагальнення та моделювання – для вивчення змісту і структурних компонентів готовності до професійної діяльності та розробки структурно-організаційної моделі підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах; *емпіричні* – педагогічне спостереження, анкетування, тестування, вивчення та узагальнення досвіду викладання навчальних дисциплін, бесіда, інтерв'ювання – для виявлення реального стану підготовки фахівців економічного профілю засобами ІКТ в агротехнічних коледжах; *педагогічний експеримент* (констатувальний, пошуковий, формувальний, узагальнюючий) – для перевірки ефективності обґрунтованих організаційно-педагогічних умов формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів засобами ІКТ в агротехнічних коледжах; *математичної статистики* – χ^2 -критерій Пірсона – для кількісного та

якісного аналізу результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше визначено та теоретично обґрунтовано* сукупність організаційно-педагогічних умов, що забезпечують формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів засобами ІКТ в агротехнічних коледжах (використання комп'ютерно орієнтованих форм та методів організації навчання; активізація пізнавальної діяльності засобами ІКТ; організація дистанційного навчання на базі системи Moodle як складник комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх економістів), та структурно-організаційну модель підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ в агротехнічних коледжах, блоками якої є: цільовий (мета і завдання підготовки майбутніх економістів), концептуальний (принципи, наукові підходи, компоненти готовності, особливості підготовки фахівців в агротехнічних коледжах), організаційно-технологічний (методи, форми, засоби, технології навчання, організаційно-педагогічні умови), оцінно-результативний (критерії, показники, рівні та результат готовності до професійної діяльності);

– *удосконалено* критерії та показники рівнів сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх економістів на засадах компетентісного підходу;

– *подальшого розвитку* набуло питання про зміст, форми, методи підготовки майбутніх фахівців економічного профілю в агротехнічних коледжах засобами ІКТ та зміст понять «готовність до професійної діяльності» і «підготовка майбутніх економістів засобами ІКТ».

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні програми спецкурсу «Підготовка майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій» та вдосконаленні форм і методів проведення навчальних занять на основі використання засобів ІКТ. Підготовлені в дисертаційному дослідженні матеріали були використані для вдосконалення навчально-методичної бази, розробки методичних посібників і дидактичних матеріалів із дисциплін професійної та практичної підготовки. Програма спецкурсу може бути використана для підвищення кваліфікації викладачів та ознайомлення студентів із засобами ІКТ, що використовуються в роботі фахівця фінансово-економічної сфери.

Визначена сукупність організаційно-педагогічних умов може бути покладена в основу підготовки студентів засобами ІКТ у контексті її покращення. Теоретичні результати дисертаційного дослідження (конкретизоване поняття «готовність майбутніх фахівців економічного профілю до професійної діяльності» та уточнена компонентна структура цієї готовності) можуть бути використані науковцями в дослідженнях проблеми формування готовності майбутніх фахівців та їхньої підготовки засобами ІКТ, під час написання курсових, магістерських і дисертаційних робіт; проведенні науково-методичних семінарів і занять у системі підвищення кваліфікації викладачів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Економічного коледжу Приватного вищого навчального закладу «Університет економіки і

підприємництва» (довідка № 4 про впровадження від 16.01.2019 р.), Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого» (довідка про впровадження № 47 від 19.02.2019 р.), Донецького національного університету імені Василя Стуса (довідка про впровадження № 66/01-13/01.1.3 від 21.02.2019 р.), Ірпінського державного коледжу економіки та права Національного університету державної фіскальної служби України (довідка про впровадження № 54/01-08 від 01.03.2019 р.).

Особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві працях полягає в тому, що: у статті [4] авторськими є виокремлення компонент готовності майбутніх економістів до професійної діяльності та критеріїв їхньої сформованості; у статті [13] авторськими є виділення груп засобів інформаційно-комунікаційних технологій, що використовуються в процесі підготовки майбутніх економістів.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати презентованого дослідження доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку науки» (Київ, 2017), «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку науки» (Львів, 2017), «Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього» (Одеса, 2018), «Психологія та педагогіка у ХХІ столітті: перспективи та пріоритетні напрямки досліджень» (Київ, 2018), «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (Тернопіль, 2018), «Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання ХХІ століття» (Харків, 2018).

Результати дослідження обговорювались та отримали схвальні відгуки на засіданнях кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, циклових комісій і кафедр закладів вищої освіти, задіяних у педагогічному експерименті (2015–2019 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 13 наукових публікаціях автора (11 – одноосібні), з яких 7 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 3 публікації у вітчизняних наукових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), 6 – апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (300 найменувань, з них 10 – іноземною мовою), додатків (24 на 83 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 317 сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 195 сторінках. Роботу ілюстровано 13 таблицями та 17 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження обраної теми, вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, сформульовано гіпотезу дослідження; висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів; розкрито особистий

внесок в опублікованій у співавторстві праці; подано відомості про впровадження, апробацію та опублікування результатів дисертації; вказано структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – «Теоретичні основи підготовки майбутніх економістів у агротехнічних коледжах засобами інформаційно-комунікаційних технологій» – проведено аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності засобами ІКТ: висвітлено основні підходи до визначення поняття «готовність», описано значення ІКТ в освітньому процесі, розглянуто особливості підготовки фахівців у коледжах, досліджено реальний стан підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ.

Головною метою сучасної парадигми освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоспроможними на національному, європейському та світовому ринках праці, зможуть швидко орієнтуватися в реаліях швидкозмінного інформаційного суспільства. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є формування у майбутніх фахівців готовності до професійної діяльності. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив визначити зміст поняття «*готовність до професійної діяльності*», яку трактуємо як *інтегральне утворення, що охоплює не тільки наявність професійних знань та вмій, здібностей та якостей, необхідних у майбутній діяльності, але й ставлення до неї, що виявляється в потребах, бажаннях, мотивах.*

Формування висококваліфікованого фахівця нині не можливе без застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Під інформаційно-комунікаційними технологіями навчання розуміємо *сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів і новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації процесу підготовки фахівців.*

Проблема впровадження ІКТ в освітній процес вимагала вивчення особливостей фахової підготовки майбутніх економістів в агротехнічних коледжах. На основі аналізу психолого-педагогічної, методичної та нормативної літератури було виділено основні особливості підготовки майбутніх фахівців у коледжах: можливість одночасно здобути фахову й повну середню освіту, неперервність і наступність освіти, лекційно-семінарська система, модульно-рейтингова технологія, ранні терміни отримання професії, режим навчання, загальноосвітня підготовка та профілювання навчання, практичні заняття, виробнича практика, нові види навчальної діяльності, консультації, контингент студентів, психологічні особливості, наукова діяльність, міжнародні стажування, студентське самоврядування тощо.

Було здійснено вивчення реального стану готовності майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах. Основними завданнями та відповідними діагностувальними заходами було визначення: мотивів і причин обрання професії та коледжу (проведено анкетування студентів першого курсу); рівня готовності до професійної діяльності, зокрема і засобами ІКТ (самоанкетування студентів старших курсів); ставлення студентів до

використання засобів ІКТ у процесі навчання (опитування студентів старших курсів); рівня володіння та використання викладачами ІКТ у процесі професійної діяльності (анкетування викладачів коледжу; аналіз опитування директорів, заступників і викладачів циклів загальноосвітньої та професійної підготовки); навчальних дисциплін, що забезпечують професійну підготовку засобами ІКТ (аналіз навчальних планів підготовки молодшого спеціаліста); потреби у фахівцях економічної та фінансової сфери на ринку праці та вимог щодо їхньої інформаційної компетентності (аналіз інтернет-сайтів із пропозиціями вакансій працевлаштування); рівня розвитку ІКТ у державі (аналіз Інтернет-ресурсів).

Отримані результати дали підстави стверджувати, що методична система підготовки майбутніх економістів не забезпечує на належному рівні реалізації компетентнісного підходу навчання, що призводить до зниження якості знань випускників економічних спеціальностей агротехнічних коледжів. Усе це зумовило потребу розробки науково-педагогічних засад покращення підготовки майбутніх економістів.

У другому розділі – «Обґрунтування змісту, форм і методів підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ» – розглянуто структуру та компонентний склад готовності до професійної діяльності, що формується засобами ІКТ, виокремлено критерії та рівні її сформованості, подано структурно-організаційну модель підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в коледжах і визначено організаційно-педагогічні умови, що забезпечують її дієвість.

Проведений аналіз та узагальнення теоретичних положень з визначення змісту та структури готовності до професійної діяльності дозволив сформулювати дефініцію «готовність майбутніх економістів до професійної діяльності, що формується засобами інформаційно-комунікаційних технологій». Така готовність розглядається як *особистісне утворення, інтегративна якість особистості, що містить комплекс особистісних рис і професійних якостей, потрібних для успішного застосування ІКТ у професійній діяльності майбутніх економістів*. Визначена готовність має системну організацію, складну, багаторівневу структуру і є сукупністю, взаємодією і взаємопроникненням компонентів:

– *особистісно-мотиваційного* (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї; знання та уявлення про особливості застосування ІКТ у професійної діяльності, орієнтація на формування професійної компетентності засобами ІКТ, самооцінка професійної підготовленості із знання засобів ІКТ, що використовуються в професійній діяльності, переконання про значимість ІКТ у підготовці економіста, здатність правильно оцінювати професійну готовність із використання ІКТ);

– *змістового* (система професійних знань про предмет і способи фінансово-економічної діяльності, професійно-економічне мислення, наявність знань про можливості та способи застосування ІКТ у майбутній діяльності, потрібних для успішного здійснення професійної діяльності);

– *операційного* (володіння способами і прийомами професійної економічної діяльності, інструментарієм економіста, уміння практичного використання

отриманих знань, навички застосування ІКТ у навчальній та професійній діяльності, використання основних засобів ІКТ з метою більш ефективного досягнення визначених цілей підготовки).

Готовність майбутніх економістів до професійної діяльності – це кінцевий результат підготовки, тому постає проблема визначення критеріїв оцінювання сформованості цієї загальної здатності. Відповідно до обраних компонентів виділено **критерії**, за якими оцінювалася сформованість готовності майбутніх економістів до професійної діяльності:

– *мотиваційно-орієнтаційний*, який характеризує систему цінностей, що мотивує професійну-діяльність та використання в ній ІКТ, бажання досягти успіху в професійній діяльності засобами ІКТ, наявність інтересу до освоєння інновацій у сфері економіки та ІКТ;

– *когнітивно-пізнавальний*, який характеризує систему фахових знань, потрібних для ефективного здійснення навчальної і професійної діяльності, цілісність знань основ професійної діяльності та можливостей використання ІКТ у ній, наявність спеціальних знань у студентів з інформатичних дисциплін, оволодіння системою знань про можливості та засоби ІКТ;

– *діяльнісний* – характеризує вміння застосовувати інструментарій ІКТ для покращення професійної діяльності, здатність до організації, планування та розв’язання економічних проблем засобами ІКТ, наявність практичних умінь здійснення професійної діяльності засобами ІКТ.

Когнітивно-пізнавальний критерій відповідає змістовому компоненту готовності до професійної діяльності фахівця економічного профілю, діяльнісний критерій – операційному компоненту, а мотиваційно-орієнтаційний – особистісно-мотиваційному.

На основі означених критеріїв було виділено чотири рівні сформованості готовності майбутніх економістів до професійної діяльності:

– *низький* (характеризується: недостатньою мотивацією та недостатнім усвідомленням потреби опанування засобів ІКТ для покращення професії, низькою оцінкою фахівцем підготовленості і заперечення ним можливості позитивного впливу ІКТ на результати власної праці);

– *середній* (основними ознаками є: наявність посередніх уявлень про можливості використання основних засобів ІКТ у професійній діяльності; стереотипність підходу до виконання навчальних дій, вирішення професійних завдань засобами ІКТ здійснюється недостатньо послідовно та усвідомлено, виявляє епізодичність у використанні засобів ІКТ для реалізації задач професійної діяльності);

– *достатній* (характеризується: орієнтацією на оволодіння новими методиками вдосконалення професійної діяльності засобами ІКТ, є мотивація та усвідомлення значення ІКТ для майбутньої професійної діяльності, прагненням використовувати наявні досягнення в інновації ІКТ, застосовувати засоби ІКТ для вирішенні професійних задач, проте в стандартних ситуаціях);

– *високий* (упевненість у позитивному впливі ІКТ на високі успіхи в роботі, удосконалення методів роботи засобами ІКТ, уміння і здатність оцінити можливі

наслідки нововведення ІКТ у діяльність, автоматизм професійних умінь та навичок, можливість вирішення нетипових виробничих ситуацій засобами ІКТ).

Урахування результатів науково-теоретичного аналізу реального стану підготовки майбутніх фахівців економічного профілю до професійної діяльності засобами ІКТ та власного практичного досвіду роботи дозволило зробити припущення, що формування готовності до професійної діяльності засобами ІКТ може бути забезпечено шляхом створення таких *організаційно-педагогічних умов*: використання комп'ютерно орієнтованих форм та методів організації навчання; активізація пізнавальної діяльності засобами ІКТ; організація дистанційного навчання на базі системи Moodle як складник комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх економістів.

Для реалізації *першої* організаційно-педагогічної умови було впроваджено в освітній процес *комп'ютерно орієнтовані форми* навчання, якими були традиційні форми, доповнені інформаційно-комунікаційним складником: комп'ютерно сорієнтовані лекції (відеолекції, лекції-візуалізації), практичні заняття, семінари, лабораторні роботи з використанням фахово спрямованого програмного забезпечення; комп'ютерно орієнтована самостійна робота (робота з інформацією в мережі Інтернет, мережева комунікація; поточний, проміжний та підсумковий контроль у формі комп'ютерного тестування; специфічні форми електронного навчання (інтерактивні лекції, інтерактивні семінари, навчальні дискусії, форуми, чати, відео- та телеконференції тощо). Наприклад, було розроблено комплекс презентацій із використанням схем, таблиць і тексту для проведення мультимедійних лекцій та практичних занять з таких навчальних дисциплін: «Економічний аналіз», «Банківські операції», «Страхові послуги», «Фінансовий облік», «Інтелектуальна власність», «Ціноутворення». Серед *комп'ютерно орієнтованих методів навчання* для підготовки майбутніх економістів використовували *словесні методи* (робота з електронними підручниками, довідковим матеріалом комп'ютерних програм; опрацювання матеріалу, отриманого з мережі Інтернет), *наочні методи* (робота з навчальними та демонстраційними програмами із застосуванням відеохостингу YouTube), *методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності* з комп'ютерно орієтованим змістом (ділові ігри, дискусії), *методи контролю* (комп'ютерне тестування), *нетрадиційні методи* (тренінги, інтерактивне спілкування, електронне листування, мережна конференція, проєктів, case-study, моделювання). Так, на третьому курсі під час вивчення теми «Інвестиції на підприємстві: формування, використання, ефективність» проводили *ділову гру* під назвою «Я створюю власний бізнес», застосовуючи ІКТ. *Метод навчальних дискусій* використовувався під час вивчення дисципліни «Основи економічної теорії», коли групу студентів розподіляли на невеликі підгрупи і пропонували на розгляд різні економічні ситуації (економічна криза в Україні, причини інфляції, удосконалення фінансової системи тощо). Студентам потрібно було обґрунтувати причини економічного явища та надати об'єктивні висновки. Для цього студенти використовували ресурси мережі Інтернет, електронні матеріали, готували презентації. Під час вивчення дисципліни «Економіка підприємства» було

використано *метод роботи в малих групах*. Були створені мікрогрупи із 3 осіб, які згодом представляли підприємство побутового обслуговування. Протягом семестру мікрогрупи виконували певні завдання. Для оцінювання результатів навчання використовувався *метод проектів*. Звіт з виконання завдання кожна мікрогрупа оформляла у формі презентації та публічно захищала його.

Для реалізації *другої* організаційно-педагогічної умови було виокремлено найбільш ефективні групи засобів ІКТ, які доцільно використовувати в процесі професійної підготовки студентів економічних спеціальностей: технічне обладнання та системне забезпечення, прикладне програмне забезпечення (базові програми універсального характеру та спеціалізовані програми), комунікаційне програмне забезпечення, системи комп'ютерного тестування, електронні освітні ресурси (e-content), мультимедіа, Інтернет-ресурси. У практику освітнього процесу було впроваджено зазначені засоби ІКТ під час проведення аудиторної та самостійної роботи студентів. Наприклад, у процесі написання рефератів із дисциплін «Облік і звітність в бюджетних установах», «Бюджетна система», «Основи маркетингу» студенти використовували MS Word. Самостійна робота студентів з економічного аналізу передбачала виконання розрахункового розділу, що виконувався засобами електронної таблиці MS Excel. З дисципліни «Банківські операції» під час вивчення теми «Операції з надання і погашення кредитів» студенти проводили розрахунки, використовуючи он-лайн кредитний калькулятор. Було передбачено ознайомлення із спеціальними комп'ютерними програмами за профілем спеціальності: 1С Бухгалтерія, Парус, он-лайн калькулятори фінансового аналізу. Крім того, для викладачів було впроваджено спецкурс «Підготовка майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій».

Реалізацію *третьої* організаційно-педагогічної умови здійснювали на основі широкого використання в освітньому процесі платформи Moodle та її можливостей. Перевагами використання платформи є: *технічні* (гнучкість, легкість завантаження, підтримка широкого спектру дидактичних матеріалів, набір засобів комунікації, загальна доступність та індивідуальність, функціональність, зручна система оцінювання), *дидактичні* (розширення доступу студентів до навчальних ресурсів, забезпечення активного навчання; індивідуальної траєкторії навчання, об'єктивності процесу оцінювання результатів навчання), *організаційні* (підтримка різноманітних навчальних курсів, простий, зрозумілий для використання інтерфейс, можливість перегляду відомостей про роботу студентів). З навчальних дисциплін «Організація і планування підприємств», «Економічний аналіз», «Облік і звітність в бюджетних установах», «Банківські операції», «Бюджетна система» розроблені модульні курси, що містять робочу програму дисципліни, курс лекцій, питання для вивчення дисципліни, тести для проходження рубіжного та підсумкового контролю. Гіперпосилання на навчальні матеріали в YouTube, гіперпосилання на сайт Приватбанку для проходження навчальної он-лайн практики, допоміжні матеріали (посилання на різноманітні Інтернет-курси професійного характеру).

Виконання завдань дослідження здійснювалось шляхом розробки та

реалізації *структурно-організаційної моделі* підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах, яка є схематичним окресленням і теоретичним обґрунтуванням комплексу взаємопов'язаних елементів та етапів освітнього процесу, спрямованого на формування в майбутніх фахівців економічного профілю готовності до професійної діяльності (рис. 1). Розроблена модель передбачала чотири взаємопов'язані блоки: *цільовий* (мета і завдання підготовки майбутніх економістів), *концептуальний* (принципи, наукові підходи, компоненти готовності, особливості підготовки фахівців в агротехнічних коледжах), *організаційно-технологічний* (методи, форми, засоби, технології навчання, організаційно-педагогічні умови), *оцінно-результативний* (критерії, показники, рівні та результат готовності до професійної діяльності). Організаційно-педагогічні умови покладено в основу структурно-організаційної моделі підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах.

Відмінність запропонованої структурно-організаційної моделі від наявних полягає в тому, що підготовка майбутніх економістів до професійної діяльності розглядається крізь призму використання засобів ІКТ. Крім того, в її структуру входять організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективне формування готовності до професійної діяльності.

У **третьому розділі** – «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ у агротехнічних коледжах» – висвітлено організацію експериментальної роботи, подано моніторинг сформованості готовності майбутніх економістів до професійної діяльності за визначеними критеріями та рівнями сформованості.

Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Відокремлених підрозділів Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний коледж» та «Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого», Ірпінського державного коледжу економіки та права Національного університету державної фіскальної служби України, ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва», Донецького національного університету імені Василя Стуса з 2015 р. до 2019 р. Різними видами дослідження було охоплено студентів спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво торгівля та біржова діяльність».

Дослідження здійснювалося в чотири етапи (констатувальний, пошуковий, формувальний та узагальнювальний). На формувальному етапі для перевірки ефективності запропонованої моделі було створено дві групи: до контрольної групи (далі – КГ) входило 103 студенти і фахова підготовка здійснювалась за традиційною методикою, в експериментальну групу (далі – ЕГ) увійшли 105 студентів і навчання здійснювалось за визначених організаційно-педагогічних умов.

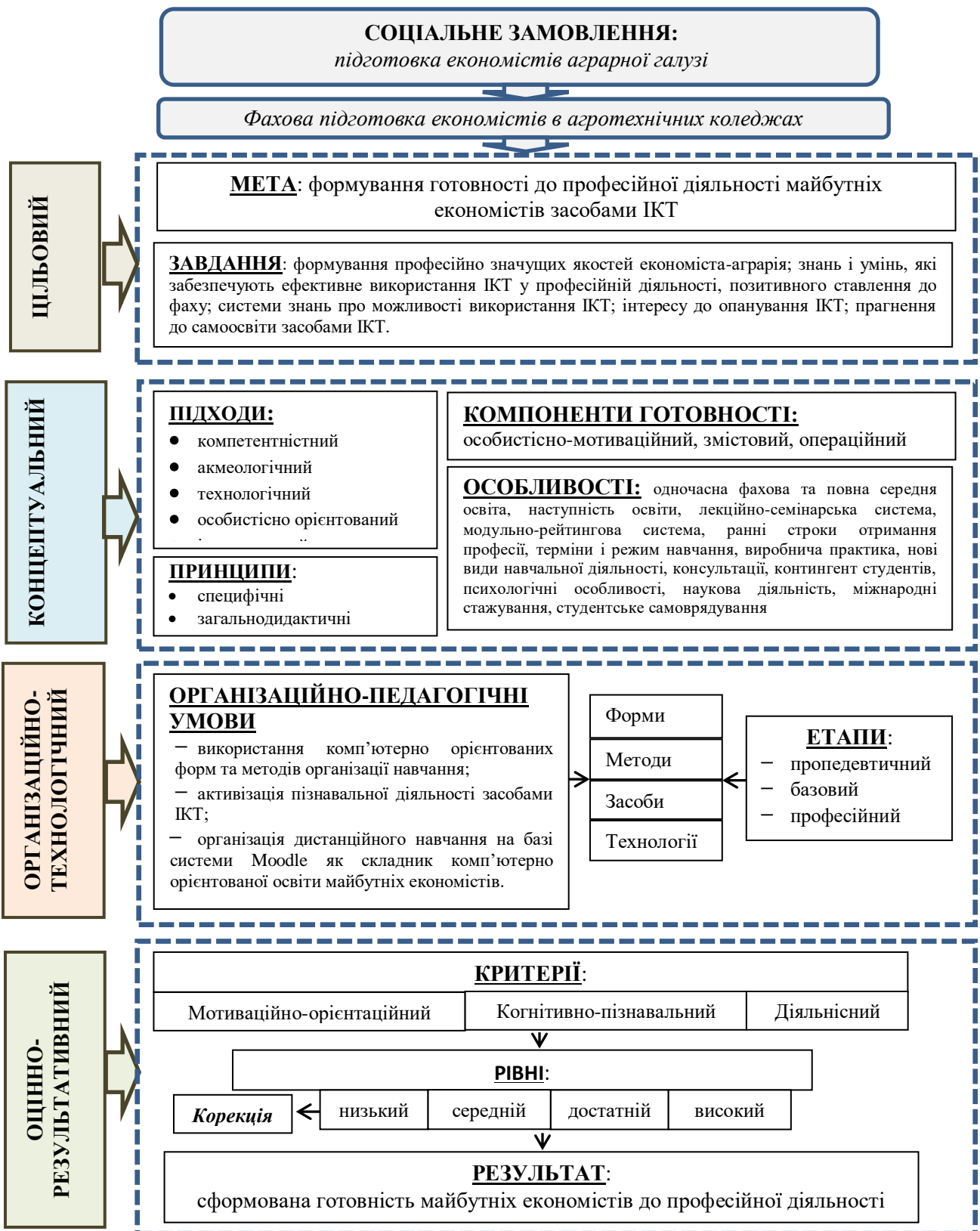

Рис. 1 Структурно-організаційна модель підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах

Перевірка сформованості готовності до професійної діяльності проводилася за всіма критеріями. Для виявлення початкових характеристик сформованості

готовності до професійної діяльності за визначеними критеріями в КГ та ЕГ було проведено низку діагностувальних заходів: опитування студентів «Діагностика мотивації використання ІКТ» (мотиваційно-орієнтаційний критерій); вхідне тестування з інформатики (когнітивно-пізнавальний); вхідну контрольну роботу з інформатики (діяльнісний критерій). Узагальнені результати дозволили виявити, що студенти ЕК та КГ мають приблизно однаковий рівень сформованості готовності до професійної діяльності.

Для перевірки сформованості готовності до професійної діяльності за *мотиваційно-орієнтаційним критерієм* після впровадження в освітній процес підготовки майбутніх економістів організаційно-педагогічних умов проаналізовано результати анкетування «Діагностика мотивації використання ІКТ у контексті майбутньої професійної діяльності» та виконання рефератів з дисциплін «Економічний аналіз», «Банківські операції». Для оцінки сформованості готовності за *когнітивно-пізнавальним критерієм* проаналізовано: підсумкове тестування з інформатики, результати іспитів з навчальних дисциплін «Інформатика», «Економічний аналіз», «Інформаційні системи і технології на виробництві». З метою перевірки сформованості готовності до професійної діяльності за *діяльнісним критерієм* проведено опитування-самодіагностування студентами власних умінь використання ІКТ, оцінено результати підсумкової контрольної роботи з інформатики, навчально-виробничої практики, курсової роботи з навчальної дисципліни «Економіка підприємства».

Узагальнені результати проведених діагностувальних заходів і вимірювань сформованості готовності майбутніх економістів за виділеними рівнями на початок і закінчення формуального етапу експерименту наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Узагальнені результати сформованості готовності майбутніх економістів до професійної діяльності на початку та після завершення формуального етапу експерименту

Групи	ЕГ, %		КГ, %	
	початок	закінчення	початок	закінчення
<i>Низький</i>	20,32	8,82	19,42	20,54
<i>Середній</i>	44,76	50,65	45,95	53,20
<i>Достатній</i>	30,79	27,12	29,45	19,19
<i>Високий</i>	4,13	13,41	5,18	7,07

Здійснено аналіз та порівняльну характеристику отриманих результатів на початок і закінчення формуального етапу експерименту. На основі аналізу узагальнених результатів за всіма проведеними заходами відзначимо, що:

- кількість студентів з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності в КГ збільшилася на 1,89 %, а в ЕГ – на 9,28 %;
- успішність в КГ до та після проведення формуального етапу

експерименту не змінилась (приблизно 79 %), водночас успішність в ЕГ зросла від 79,68 % до 91,18 %;

– спостерігається збільшення кількості студентів з достатніми та високим рівнем сформованості готовності в ЕГ: на початку експерименту – 34,92 %, у кінці експерименту – 40,53 %;

– кількість студентів в ЕГ із низьким рівнем сформованості готовності зменшилась від 20,32 % на початку експерименту до 8,82 % в кінці, водночас у КГ майже не змінилась (приблизно 20 %);

– застосування критерію Пірсона показало однорідність експериментальних і контрольних груп на початку формувального етапу експерименту та відмінності в характері знань та вмій у кінці.

Отже, отримані результати формувального етапу експерименту свідчать про дієвість запропонованих організаційно-педагогічних умов і структурно-організаційної моделі підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ в агротехнічних коледжах.

ВИСНОВКИ

У дослідженні подано обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності структурно-організаційної моделі та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ, що дозволило зробити такі **висновки**:

1. Проведене узагальнення теоретичних положень із визначення змісту готовності до професійної діяльності дозволило сформулювати дефініцію *«готовність майбутніх економістів до професійної діяльності, що формується засобами інформаційно-комунікаційних технологій»*, яка розглядається як *особистісне утворення, інтегративна якість особистості, що містить комплекс особистісних рис і професійних якостей, потрібних для успішного застосування ІКТ у професійній діяльності майбутніх економістів*. Визначена готовність має складну структуру і є сукупністю взаємопов'язаних компонентів: *особистісно-мотиваційного* (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї; знання про особливості застосування ІКТ у професійної діяльності; орієнтація на формування професійної компетентності засобами ІКТ; переконання про значимість ІКТ у роботі економіста); *змістового* (система професійних знань, професійно-економічне мислення; наявність знань про можливості та способи застосування ІКТ у майбутній діяльності); *операційного* (володіння інструментарієм економіста; уміння практичного використання отриманих знань; навички застосування ІКТ у професійній діяльності; використання засобів ІКТ з метою досягнення цілей підготовки).

2. Відповідно до поставлених у дослідженні завдань виділено *критерії*, за якими оцінювалася сформованість готовності майбутніх економістів до професійної діяльності: *мотиваційно-орієнтаційний*, який характеризує систему цінностей, що мотивує професійну діяльність та використання в ній ІКТ; *когнітивно-пізнавальний*, який характеризує цілісність знань основ професійної діяльності, знань про можливості застосування ІКТ в професійній діяльності;

діяльнісний – характеризує наявність практичних умінь до здійснення професійної діяльності засобами ІКТ. Когнітивно-пізнавальний критерій відповідає змістовому компоненту готовності, діяльнісний критерій – операційному компоненту, мотиваційно-орієнтаційний – особистісно-мотиваційному. Визначено чотири *рівні* сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх економістів у коледжах: *низький, середній, достатній, високий*.

3. Визначено, теоретично обґрунтовано та практично перевірено сукупність організаційно-педагогічних умов, що забезпечують формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності засобами ІКТ: використання комп'ютерно орієнтованих форм та методів організації навчання; активізація пізнавальної діяльності засобами ІКТ; організація дистанційного навчання на базі системи Moodle як складник комп'ютерно орієнтованої освіти майбутніх економістів.

Для реалізації *першої* організаційно-педагогічної умови було впроваджено в освітній процес комп'ютерно орієнтовані форми та методи навчання. Комп'ютерно орієнтованими формами було обрано: мультимедійні лекції та практичні заняття, лабораторні роботи з використанням фахово спрямованого програмного забезпечення; самостійна робота студентів з інформацією в мережі Інтернет, інтерактивні лекції, форуми, чати, відео- та телеконференції тощо. Комп'ютерно орієнтованими методами, що використовувались, були: робота з електронними підручниками, опрацювання матеріалу з Інтернету, робота із навчальними та демонстраційними програмами, ділові ігри, метод дискусій із комп'ютерно орієнтовною підтримкою, комп'ютерне тестування, тренінги, інтерактивне спілкування, веб-конференція, методи проектів, case-study, моделювання.

Для реалізації *другої* організаційно-педагогічної умови було виокремлено групи засобів ІКТ, які використовувались у процесі підготовки студентів: технічне обладнання; прикладне програмне забезпечення; комунікаційне програмне забезпечення; системи комп'ютерного тестування; електронні освітні ресурси; мультимедіа; Інтернет-ресурси. Для викладачів проведено спецкурс «Підготовка майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій».

Реалізацію *третьої* організаційно-педагогічної умови здійснювали на основі широкого використання платформи Moodle, її можливостей, потужностей та переваг для забезпечення якісної підготовки фахівців.

4. Розроблено *структурно-організаційну модель підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ в агротехнічних коледжах*, яка складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків: *цільового* (мета і завдання підготовки майбутніх економістів), *концептуального* (принципи, наукові підходи, компоненти готовності, особливості підготовки фахівців в агротехнічних коледжах), *організаційно-технологічного* (методи, форми, засоби, технології навчання, організаційно-педагогічні умови), *оцінно-результативного* (критерії, показники, рівні та результат готовності). Обґрунтовані організаційно-педагогічні умови покладено в основу структурно-організаційної моделі підготовки майбутніх

економістів до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах.

На основі узагальнення результатів експериментального дослідження з'ясовано, що: кількість студентів з високим рівнем сформованості готовності до професійної діяльності в КГ збільшилася на 1,89 %, а в ЕГ – на 9,28 %; спостерігається збільшення кількості студентів з достатніми та високим рівнем сформованості готовності в ЕГ: на початку експерименту – 34,92 %, у кінці експерименту – 40,53 %; кількість студентів в ЕГ із низьким рівнем сформованості готовності зменшилась від 20,32 % на початку експерименту до 8,82 % в кінці, водночас у КГ майже не змінилась (приблизно 20 %). Отримані результати формульованого етапу експерименту свідчать про ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов і дієвість структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх фахівців економічного профілю до професійної діяльності засобами ІКТ в агротехнічних коледжах.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів підготовки майбутніх економістів в агротехнічних коледжах. Предметом подальших наукових розвідок можуть бути: проблеми теорії і практики професійної підготовки молодших бакалаврів у коледжах, розробка системи інноваційних педагогічних форм і методів упровадження у процес професійної підготовки майбутніх економістів засобів ІКТ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Дудка У. Професійна компетентність майбутнього економіста – запорука якісної підготовки у вищому навчальному закладі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України: електрон. наук. фах. вид. Сер.: Педагогіка. Хмельницький: НАДПСУ, 2017. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2017_3_8.*

2. Дудка У. Т. Інформаційні технології як чинник підвищення якості підготовки майбутніх фахівців економічного профілю. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць. Запоріжжя: КПУ, 2017. Вип. 56–57 (109–110). С. 166–173.*

3. Дудка У. Т. Співвідношення понять «готовність до професійної діяльності» та «професійна компетентність» у сучасній педагогічній парадигмі. *Педагогічні науки: зб. наук. праць [Херсонський державний університет]. Херсон: ХДУ, 2017. Вип. LXXIX, т. 3. С. 126–130.*

4. Горбатюк Р. М., Дудка У. Т. Структура, критерії та показники рівнів сформованості готовності майбутніх економістів у коледжах до професійної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. Вип. 51. С. 179–184.*

5. Дудка У. Т. Структурно-організаційна модель підготовки майбутніх економістів в агротехнічних коледжах. *Ukrainian Journal of Educational Studies*

and Information Technology. 2018. Vol. 6, № 4. P. 37–52.
URL: <https://doi.org/10.32919/uesit>. 2018.04.03.

6. Дудка У. Т. Експериментальна перевірка ефективності структурно-організаційної моделі підготовки майбутніх економістів засобами ІКТ. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. праць*. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія, 2019. № 62. С. 77–85.

7. Дудка У. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Сер.: Педагогічні науки. Хмельницький: НАДПСУ, 2019. № 1 (16). С. 124–139.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Дудка У. Т. Зміст та структура готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Теоретичні та прикладні аспекти розвитку науки: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 6–7 груд. 2017 р.). Київ: МЦНД, 2017. Ч. III. С. 33–35.

9. Дудка У. Т. Психолого-педагогічні аспекти готовності майбутніх фахівців економічного профілю. *Теоретичні та прикладні аспекти розвитку науки: зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 22–23 груд. 2017 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2017. С. 69–72.

10. Дудка У. Т. Використання ІКТ для організації різних форм навчання. *Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф.* (Харків, 7–8 груд. 2018 р.). Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2018. Ч. II. С. 11–15.

11. Дудка У. Т. Використання платформи MOODLE у процесі підготовки майбутніх економістів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи: матеріали II міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. з нагоди святкування 30-річчя кафедри інформатики та методики її навчання* (Тернопіль, 8–9 лист. 2018 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. С. 104–106.

12. Дудка У. Т. Особливості освітньо-виховного процесу в коледжах. *Психологія та педагогіка у XXI столітті: перспективи та пріоритетні напрямки досліджень: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (Київ, 1–2 черв. 2018 р.). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2018. С. 28–32.

13. Самарук Н. М., Дудка У. Т. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців економічного профілю. *Сучасні наукові дослідження у психології та педагогіці – прогрес майбутнього: зб. наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф.* (Одеса, 18–19 трав. 2018 р.). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. С. 112–115.

АНОТАЦІЇ

Дудка У. Т. Підготовка майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2019.

Дисертація присвячена вивченню питань удосконалення професійної підготовки майбутніх економістів у агротехнічних коледжах засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Особлива увага приділена формуванню готовності до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Виділено структурні компоненти такої готовності: особистісно-мотиваційний, змістовий, операційний. Визначено й удосконалено критерії сформованості готовності до професійної діяльності (мотиваційно-орієнтаційний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісний) та рівні їхньої сформованості (низький, середній, достатній, високий). Визначено і теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців економічного профілю до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій: використання комп'ютерно орієнтованих форм та методів організації навчання; активізація пізнавальної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій; організація дистанційного навчання на базі системи Moodle. Розроблено структурно-організаційну модель підготовки майбутніх економістів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні фахівці економічного профілю, коледж, готовність до професійної діяльності, компоненти, критерії, рівні, організаційно-педагогічні умови, структурно-організаційна модель.

Дудка У. Т. Подготовка будущих экономистов к профессиональной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». – Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия МОН Украины, Хмельницкий, 2019.

Диссертация посвящена изучению вопросов совершенствования профессиональной подготовки будущих экономистов в агротехнических колледжах средствами информационно-коммуникационных технологий. Особое внимание уделено формированию готовности к профессиональной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий. Выделены структурные компоненты такой готовности: личностно-мотивационный, содержательный, операционный. Определены и усовершенствованы критерии сформированности готовности к профессиональной деятельности (мотивационно-ориентационный, когнитивно-познавательный, деятельностный) и уровни их

сформированности (низкий, средний, достаточный, высокий). Определены и теоретически обоснованы организационно-педагогические условия формирования готовности будущих специалистов экономического профиля к профессиональной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий: использование компьютерно ориентированных форм и методов организации обучения; активизация познавательной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий; организация дистанционного обучения на базе системы Moodle. Разработана структурно-организационная модель подготовки будущих экономистов к профессиональной деятельности средствами информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие специалисты экономического профиля, колледж, готовность к профессиональной деятельности, компоненты, критерии, уровни, организационно-педагогические условия, структурно-организационная модель.

Dudka U. T. Training of the Future Economists to Professional Activity by Means of Information-Communication Technologies. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2019.

The dissertation deals with the questions of improving professional training of the future economists in agrotechnical colleges by means of information-communication technologies. Readiness of the future economists to professional activity, formed by means of information-communication technologies is understood as a personal formation of the individual, integrative quality of the person, which includes a complex of personal features and professional qualities, necessary for successful application of ICT into the professional activity of the future economists.

The set of interconnected components of such readiness has been distinguished: personally-motivational (positive attitude to the profession, interest in it; knowledge of the specifics of using ICT in professional activity; orientation towards the formation of professional competence by means of ICT; conviction of the importance of ICT in the work of economist); semantic (system of professional knowledge, professional-economic thinking; existence of knowledge about possibilities and ways of using ICT in the future activity); operational (possession of the toolkit of economist; ability to practically use the gained knowledge; skills of using ICT in professional activity; using ICT tools in order to achieve goals of training).

The criteria of formation of readiness to professional activity have been defined and improved: (motivational-orientation, which characterizes the system of values that motivates professional activity and the use of ICT in it; cognitive-educational, which characterizes the integrity of knowledge of the bases of professional activity, the knowledge of the abilities of using ICT in professional activity; active – characterizes the availability of practical skills to carry out the professional activity by means of ICT).

Four levels of readiness formation of the future economists to professional activity in colleges have been determined: low, middle, sufficient, high.

The organizational-pedagogical conditions of formation readiness of the future specialists of economic profile to professional activity by means of information-communication technologies have been determined and theoretically substantiated: use of computer-oriented forms and methods of organization of study; activation of cognitive activity by means of information-communication technologies; organization of distance learning based on the Moodle system.

To realize the first organizational-pedagogical condition in the educational process the computer-oriented forms of study have been introduced: multimedia lectures; individual work of students with information in the Internet, forums, chats, video and teleconferences etc. The following computer-oriented methods have been used: work with electronic textbooks, processing of material from the Internet, business games, method of discussions with a computer-oriented support, computer testing, web-conference, project methods, case-study, modeling. To realize the second organizational-pedagogical condition the groups of ICT means have been distinguished, which were used in the process of training students: technical equipment; applying software; communicational software; computer testing systems; electronic educational resources; multimedia; Internet resources. Implementation of the third organizational-pedagogical condition has been carried out on the basis of using the capabilities of the Moodle platform.

The structural-organizational model of training of the future economists to professional activity by means of ICT in agrotechnical colleges has been developed. It includes four interconnected blocks: target (purpose and tasks of training the future economists), conceptual (principles, scientific approaches, components of readiness, peculiarities of training specialists in agrotechnical colleges), organizational-technological (methods, forms, means, technologies of study, organizational-pedagogical conditions), evaluative-effective (criteria, indicators, levels and result of readiness). The organizational-pedagogical conditions which are laid into the foundation of the structural-organizational model of training the future economists to professional activity by means of ICT in agrotechnical colleges have been grounded.

Key words: professional training, future specialists of economic profile, college, readiness to professional activity, components, criteria, levels, organizational-pedagogical conditions, structural-organizational model.

Підписано до друку 28.05.2019 р. Формат 60x84/16.
Друк офсетний. Кегль Times New Roman. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 440.

Видавець ПП Заколотний М. І.
м. Хмельницький, вул. Соборна, 55
тел.: (0382)777-717
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3770 від 28.01.2010 р.